

Els problemes de S'Albufera no s'acaben amb la compra d'un tros per l'Estat.

Per Xisco Avellà.

L'ECOLOGISTA, Núm. 3. Estiu 1986

No és exagerat afirmar que l'única acció elogiable del Govern Cañellas en matèria ambiental, en tres anys de gestió, ha estat la compra per la Comunitat Autònoma d'una porció important de S'Albufera de Muro. La històrica decisió, adoptada el 21 de febrer de l'any passat, duu implícita la inversió de 288 milions de pts, al llarg de 5 anys, a fi de poder gestionar i preservar 832 hectàrees de prat, una mica menys de la meitat de l'extensió de la nostra principal zona humida. Per la seva banda, l'Administració central, a través d'ICONA, està a punt de complir el seu compromís d'adquirir altres 400 Ha de S'Albufera, que quedaran igualment substretes a l'espoli.

Tot això només té un perill: que faci baixar la guàrdia a tots els que durant anys han clamat per la protecció de S'Albufera, fent-los creure —ingènuament— que totes les amenaces —algunes d'elles greus— que encara pesen sobre aquest espai natural han quedat conjurades pel simple canvi de titularitat d'una part.

A cap espai natural de Mallorca se li pot complicar amb més propietat que a S'Albufera aquell vell aforisme que diu "entre tots la mataren, i ella sola se mon". En aquest article passem revista als problemes més greus amb què s'enfronta ara mateix aquest espai natural (urbanització d'una bona part, contaminacions diverses, reducció del cabal hídric, plagues,...), i fem algunes propostes de gestió del que aviat serà el Parc Natural de S'Albufera de Muro.

Potser convé començar fent un aclariment important: tant a efectes merament teòrics (de Geografia física) com de caire conservacionista, una albufera —i en particular la de Muro— no és tan sols una llacuna litoral, anegada per aportació d'aigua dolça i més o manco reblida de sediments, sinó que cal incloure també dins la seva caracterització la corresponent barra dunar litoral (*restinga*, en el llenguatge dels científics), que separa la llacuna de la mar i forma un ecosistema peculiar, generalment el més transformat' per l'home de tot el conjunt.

Un exemple d'això és l'Albufera de València, que té tota la seva barra litoral (El Saler) urbanitzada per complet. En el cas de la nostra Albufera, més de la meitat de la *restinga* ja ha estat devastada per la imparable extensió de sòl urbà, especialment dins el terme d'Alcúdia, i les perspectives del que resta intacte no són gaire falagüeres.

La gran transformació experimentada per S'Albufera al llarg del darrer segle, i especialment des de l'inici de l'era turística a Mallorca, resulta vertaderament sorprenent. Basta que compareu els dos mapes que reproduïm a la pàgina següent.

Afortunadament, S'Albufera compta amb documentació científica i divulgativa més extensa que qualsevol altre espai natural d'aquestes Illes, cosa que, com a mínim, representa un cert consol: sempre serem a temps de saber, a través dels papers, detalls sobre un tresor natural ja expoliat en sa major part. A aquest efecte, el mapa realitzat per l'enginyer Antonio López (1859); *l'Estudio ecológico de la Albufera de Mallorca*, treball multidisciplinari coordinat per Bartomeu Barceló i Joan Mayol, i sorgit de la nostra Universitat per encàrrec

d'ICONA; i, dins el camp divulgatiu, el número monogràfic de la revista *Lluc* sobre S'Albufera, coordinat pel GOB, constitueixen fites dignes d'esment. Qualsevol lector àvid d'informació sobre S'Albufera fruità molt amb la lectura d'aquests treballs.

La propietat

Abans d'entrar de ple a analitzar la problemàtica de S'Albufera, convé veure breument com se troba distribuïda actualment la propietat de la porció poc o gens alterada de la mateixa. Consideram aquí suficientment conservada com per merèixer ser inclosa dins l'àrea a protegir el tros de restinga entre S'Oberta (lloc on el Canal Gran comunica amb la mar) i Can Picafort, d'igual manera que tota l'extensió de prat que queda a la dreta de la carretera de Sa Pobla cap al Port d'Alcúdia. D'una manera grollera podem dir que tot això suma unes 1.900 Ha.

Doncs bé, 1.340 d'aquestes (o sigui, un 70%/o) se poden considerar definitivament salvades, pel fet de ser de propietat pública, o bé per pertànyer a una empresa privada que no se planteja fer-hi cap transformació. Són les 4 porcions següents: el tros adquirit per la Comunitat Autònoma (832 Ha), el que ja està aparaulat per ICONA (unes 400 Ha), Es Comú (pertanyent a l'Ajuntament de Miro, i l'únic dels quatre bocins que preserva un tros de restinga; unes 80 Ha), i la petita finca (30 Ha) situada a la zona més interior de S'Albufera, adquirida per GESA fa un parell d'anys amb no massa bones intencions (vegeu l'apartat dedicat a Es Murterar).

Les restants 560 Ha són de propietat privada, i cal distingir, d'una banda, la franja de terrenys situats a la vorera més interior de S'Albufera, on la propietat està subdividida en nombroses parcel·les agrícoles (les famoses *veles*), de reduïdes dimensions, i sense cap amenaça d'alteració imminent; i els sectors d'Es Cibollar (que s'estén entre el tros d'ICONA i la restinga), Es Braç (segment de restinga entre S'Oberta i Es Comú) i Ses Salines (darrere Es Comú), tots ells en mans d'empreses immobiliàries.

El problema més greu: la urbanització

L'extensió *en taca d'oli* de les urbanitzacions per tot el litoral mallorquí ha afectat greument a S'Albufera, que ha vist com tot el seu sector alcudienc era transformat en l'absurda *Ciudad de los Lagos*. La restinga està actualment ocupada per una urbanització contínua des del Port d'Alcúdia fins a S'Oberta, i d'aquí cap a l'Est s'està edificant a diversos punts, dins la zona denominada Es Braç, de manera que tan sols els menys de 2 Km d'Es Comú semblen destinats, en un termini mitjà, a rompre la continuïtat del sòl urbà entre el Port d'Alcúdia i Can Picafort.

Tenint en compte que Alcúdia ja ha destruït per complet la seva porció d'Albufera, i que Sa Pobla tan sols controla una petita porció, al reco SW, qualificat com a no urbanitzable a les Normes Subsidiàries que actualment tramita l'ajuntament pobler, és la normativa urbanística de Muro la que afecta a la pràctica totalitat d'aquesta zona humida.

Muro disposa d'un Pla General aprovat definitivament el 7 d'octubre de 1974, amb unes previsions de creixement de sòl urbà realment monstruoses. Més recentment, l'Ajuntament ha considerat oportú dur a terme una revisió del Pla General, havent-se aprovat inicialment aquesta revisió el maig de 1983. De totes formes, passats més de dos anys des d'aquesta aprovació inicial del nou PGOU sense que s'hagin fet noves passes, ha acabat el període en què eren d'aplicació simultània els dos, i el Pla de 1974 torna a estar plenament vigent.

Aquest Pla fa urbanitzable tot el litoral del terme de Muro, amb un fons de la franja urbanitzable d'uns 2 Km en pròmig, de manera que arriba fins a les cases de S'Albufera (Sa Roca). Es a dir, una part dels terrenys adquirits per la Comunitat Autònoma tenien la qualificació d'urbanitzables, encara que és dubtós que s'hagués procedit a executar res en un termini d'alguns anys, existint encara porcions en primera línia de la mar (a la restinga) sense edificar. No obstant, el salvament de S'Albufera és una operació a llarg termini, i una de les principals conseqüències de la compra de 832 Ha per la CA és la virtual transformació en sòl

rústic (a efectes pràctics) d'una part —la més pròxima a la carretera d'Alcúdia a Artà— de la finca. Queden actualment desamparades de qualsevol protecció tres porcions de S'Albufera de gran valor ecològic: Es Cibollar, Es Braç i la zona de Ses Salines.

Es Cibollar (unes 140 Ha), amb la seva peculiar vegetació palustre, és un dels sectors més valuosos del que ens resta d'Albufera. Tot ell és urbanitzable, i de fet s'hi estan construint xalets al seu extrem SE, a una zona que fa anys va ser recoberta de cendres i runes. La urbanització Las Gaviotas, ubicada a la porció adjacent de restinga, vessa les aigües brutes a un estany d'Es Cibollar, amb les nefastes conseqüències que això duu implícit.

Respecte a Es Braç (unes 65 Ha), igualment urbanitzable en la seva totalitat (i en plena fase d'execució de diversos polígons), els seus valors ecològics (amb una gran riquesa florística: espècies com *Thymelea myrtifolia* —pròpia únicament de tres localitats a Mallorca— o *Cistus incanus* i *Juniperus oxycedrus macrocarpa* —exclusives d'aquest indret— en són la mostra més destacada) i paisatgístics (és el tros central i més extens de restinga pràcticament intacta, coberta d'un pinar esponerós) són suficients per justificar qualsevol iniciativa encaminada a la seva protecció, fins i tot recorrent a procediments extraordinaris. Comprenem que la llei atorga totes les benediccions als especuladors que estan destruint pam a pam aquest fragment tan estimat del nostre patrimoni natural, però tampoc podem acceptar que una comunitat que se diu civilitzada contempli amb mans aplegades com s'executa una monstruositat d'aquestes proporcions. El Parlament balear té l'eina legal (la llei d'Ordenació i Protecció d'Àrees Naturals d'Especial Interès, aprovada el 14 de març de 1984) que li permet actuar en un cas així, de la mateixa manera que ho va fer amb Es Trenc o la Punta de n'Amer.

Finalment, la Zona de Ses Salines i franja d'Albufera que connecta amb la finca comprada per la CA té unes 115 Ha, també catalogades com a urbanitzables, encara que no hi ha indicis d'una imminent execució d'obres.

No hem tengut l'ocasió d'estudiar amb detall la situació de tot el sòl urbanitzable de la franja litoral de Muro pel que fa a existència de Plans Parcial (passa prèvia a la possibilitat de dur endavant una urbanització), però sospitam que bona part d'ells poden haver estat anul·lats pel Reial Decret 1374/77, que atorgava uns terminis determinats per a l'execució de Plans Parcial pendants, que d'altra manera deixaven d'estar en vigència.

Un monstre de set caps anomenat Es Murterar

Després de la urbanització, el problema més greu de S'Albufera se diu Es Murterar.

La central tèrmica, pèssimament ubicada, va ser inaugurada l'any 1981, una vegada que la tímida oposició del GOB (tan tímida, que se'ns ha acusat fins i tot d'haver estat venuts a GESA) no aconseguís més que posar algunes *floritures* al projecte original, com els plàstics enrollats als cables d'alta tensió, destinats a fer-los més visibles per als aucells en vol... No obstant, hem de senyalar que els directius de GESA ens feren en el seu moment promeses de futures actuacions encaminades a reparar l'impacte causat a S'Albufera per les obres de dragat del canal per a la tuberia de refrigeració, i que fins ara estam esperant que compleixin la seva paraula. Seria lamentable que fins i tot en un tema així s'hagués d'arribar a la decidida mobilització dels ecologistes...

Menys la radioactiva, Es Murterar provoca tots els tipus imaginables de contaminació: sonora (45 decibels), tèrmica (l'aigua de refrigeració, procedent de la mar, hi retorna amb una temperatura sensiblement elevada), i sobre tot material, en forma sòlida (cendres), líquida (fugues de *fuel*) i gasosa (fums).

Començant per la darrera que hem esmentat, cal tenir en compte que els lignits que crema Es Murterar tenen un contingut en sofre del 5%, i que l'anhidrid de sofre emès per la xemeneia (de 140 m d'altura), en contacte amb el vapor d'aigua existent a l'atmosfera, dóna lloc a àcid sulfúric, que cau amb la pluja afectant greument la vegetació; és el fenomen conegut pel nom de pluja àcida (un dels problemes ecològics més candents ara mateix als països industrialitzats).

Els efectes de la pluja àcida encara no han estat detectats a la nostra illa, però cal tenir en

compte que Es Murterar consumeix 500.000 Tm de carbó per any, i que tant o prest les emanacions de SO₂ seran suficients com perquè se comenci a notar l'efecte sobre les plantes.

Quant a les fugues de fuel (Es Murterar crema també fuel, a més de carbó), hem observat taques de combustible surant damunt l'aigua dels canals de S'Albufera més pròxims a Es Murterar, i tenim sospites fonamentades que això se deu a alguna fuga a partir dels dipòsits de la central, molt mal acabada en el seu conjunt.

El tema de les cendres és igualment greu: els electrofiltres de la xemeneia d'Es Murterar —segons els tècnics de GESA— retenen el 99,99% de les cendres generades en la combustió del carbó, a fi d'evitar una major contaminació atmosfèrica. Ara bé, el següent problema que sorgeix és com desfer-se dels 200.000 m². de cendres acumulats anualment. Amb aquesta finalitat, GESA va adquirir, al mateix temps que els terrenys per a la central, una porció de 30 Ha a la zona més interior de S'Albufera, prop del Pont de Ferro. Coneixedor de quines eren les intencions de GESA, el GOB sol·licità —i aconseguí— que la idea d'abocar les cendres d'Es Murterar en aquesta extensió de canyes fos abandonada, i aquí sí que —modèstia apart— la nostra organització intervingué de manera decisiva en atenuar l'impacte ambiental d'Es Murterar. Actualment, les cendres procedents de la central tèrmica són escampades a la finca de Biniatria, situada entre Es Murterar i Son Fe. De totes formes, al ritme actual de producció de cendres, el problema només ha estat resolt per uns quants anys.

Modificació del règim hídric

S'Albufera se manté com a zona anegada gràcies a les aportacions dels torrents de Sant Miquel (16 Hm³/any) i Muro (6 Hm³/any), i sobre tot a la de l'aqüífer de Sa Pobla-Muro, que descarrega per una sèrie de fonts, com la de Son Sant Joan (en total, el cabal procedent de l'aqüífer és d'uns 25-30 Hm³/any).

Es Murterar (una altra vegada) i diversos projectes d'explotació de recursos hídrics posen en perill el manteniment del nivell d'aigua a S'Albufera.

En efecte, sembla demostrat que la tuberia enterrada de 3 metres de diàmetre que travessa un sector de S'Albufera (primordialment Es Cibollar) per conduir l'aigua marina de refrigeració cap a la central, és tan deficient en la seva construcció com tot el conjunt d'Es Murterar, de manera que deu presentar fissures per les quals, en accionar la bomba (que impulsa 3 m² por segon), s'infiltra dins la tuberia aigua dolça procedent dels estanys i canals de S'Albufera. D'altra manera no s'expliquen les alarmants oscil·lacions de nivell hídric observades en Es Cibollar al llarg dels darrers anys. Seria d'agrair que GESA, fent gala del seu proclamat interès en reduir l'impacte d'Es Murterar sobre S'Albufera, fes analitzar l'índex de salinitat de l'aigua de refrigeració de la central, que seria sensiblement inferior a la normal de l'aigua marina si les nostres sospites són fundades.

D'altra banda, projectes com l'embassament d'Almedrà (a la capçalera del torrent de Muro) o l'aprofitament de les Fonts Ufanes (torrent de Sant Miquel), i no diguem res de la posta en reguiu de Sa Marineta de Llubí fins a Petra, representen una greu amenaça per al manteniment del cabal d'aigua que l'ecosistema de S'Albufera necessita.

Sense oblidar que a més de quantitat és necessària també una certa qualitat de l'aigua: als diversos tipus de contaminació que hem esmentat a propòsit d'Es Murterar, cal afegir la greu contaminació de les aigües de S'Albufera a causa dels pesticides (en particular, insecticides) utilitzats massivament a la regió d'agricultura intensiva de Sa Pobla, o de les aigües fecals de les urbanitzacions pròximes (com Las Gaviotas, que com hem dit aboca tota la seva immundícia a un estany d'Es Cibollar).

Plagues devastadores

Per completar el quadre d'amenaques amb què s'enfronta S'Albufera no faltava més que l'aparició d'alguna plaga de grans proporcions. Doncs ja n'hi ha dues de detectades: en primer lloc, la grafiosi, malaltia causada per un fong el vector de la qual és un insecte, i que està causant la pràctica desaparició dels oms a tota Europa; els de S'Albufera ja s'han començat a

veure afectats.

L'altra plaga és la del cranc americà (*Procambarus clariki*), introduït inicialment a les veles com a cultiu experimental de cara a la comercialització d'un producte mol apreciat, des d'on se produïren les primeres fugues devers 1982, fins que la plaga s'ha estès tant (l'únic límit del cranc americà és la salinitat de l'aigua) que l'estiu passat fins i tot s'arribà a l'extrem d'usar gran quantitat del poderós pesticida *Lebaycid* a fi de combatre-la, contaminant així l'entorn i les cadenes tròfiques, i posant en perill la salubritat d'un producte destinat al consum humà.

Cap a la solució dels problemes

Amb tots els problemes que acabam d'enumerar breument, no és estrany que ens mostrem cauts al futur de S'Albufera, i que demanem a l'Administració molt més que la simple compra d'un tros.

Valoram positivament l'adquisició de 1.200 Ha de S'Albufera per part de la CA i d'ICONA en la mesura que se tracta d'una passa prèvia i molt convenient per a la declaració d'una àrea molt més extensa com a Parc Natural.

La figura del Parc Natural està recollida a la llei d'Espais Naturals Protegits, de 1975, i la competència per a la seva declaració i gestió correspon, d'acord amb la transferències ja efectuades, a la Comunitat Autònoma.

Malgrat la confusió inicial que rodejà la memorable decisió, presa pel Govern balear, de comprar una part de S'Albufera, causada per declaracions discordants fetes per alts responsables de l'executiu autònom al respecte de les motivacions que havien impulsat al Govern a decidir la inversió de 288 milions de pts. per a aquest fi, poc a poc els dubtes s'han anat esfumant, i avui tenim la garantia total que el Govern de Gabriel Cañellas està decidit a crear el seu primer Parc Natural, en tres anys de gestió, a S'Albufera.

Com sempre que s'acorda la protecció d'un lloc determinat, el problema no rau tant en el *qué com en el com*. Volem dir que, si tothom està d'acord en protegir d'alguna forma S'Albufera, la polèmica forta podria venir a l'hora d'establir els límits de l'àrea a protegir (que, en el cas d'un espai literalment rodejat per les urbanitzacions com és S'Albufera, equival a dir l'àrea que serà substreta a l'expoli més o manco imminent).

Al nostre entendre, el Parc Natural (que, per cert, hauria de veure agilitzada la seva tramitació) ha d'abarcabar no solament les finques de la CA i d'ICONA, Es Comú de Muro i el bocinet de GESA, sinó també tots els sectors de prat i restinga que encara no han estat urbanitzats. Ens referim, en especial, a Es Cibollar, Es Braç (excloent els polígons ja executats, però sense permetre ni una sola edificació més, indemnitzant —si la llei ho exigeix— els especuladors afectats), Ses Salines, i en general tot allò que apareix indicat amb trama al mapa que adjuntam.

Amb una amplitud de mires així, se pot aconseguir conjurar la principal amenaça que afronta el que ens resta d'Albufera: la urbanització. Es Murterar (l'altre gran .perill) requerirà l'adopció de mesures, per part de l'empresa explotadora de la central (GESA), a fi de subsanar les deficiències més greus entre les que hem apuntat més amunt, particularment la presència de fissures a la tuberia de refrigeració i l'elevat contingut en sofre del combustible actualment utilitzat; no se concep que una empresa que maneja unes despeses diàries de combustible per a la central de l'ordre de 18-19 milions de pts. no pugui permetre's invertir alguns milions en restaurar la part de S'Albufera afectada per les obres.

Respecte al manteniment del cabal hídric de S'Albufera, és necessari que l'Administració prengui totes les precaucions abans d'investir qualsevol projecte d'aprofitament d'aigua, i, sobretot, cal substituir la filosofia expansionista actualment imperant per una altra que s'ajusti molt més al principi de satisfer les necessitats reals actuals d'aigua.

Finalment, pel que fa a la grafiosi dels oms i a la invasió de crancs americans, és necessari combatre aquestes plagues sense caure en l'error típic de recórrer a procediments expeditius (com l'ús massiu de pesticides), que a la llarga resulten inútils. La grafiosi s'està començant a combatre a Europa sense recórrer a la simple eliminació dels oms, i respecte al cranc americà

cal dir que altres àrees ecològicament comparables a S'Albufera (com per exemple, Doñana) han patit la seva invasió, de manera que hi deu haver molta informació disponible sobre la seva biologia, eradicació, etc.

La gestió del futur Parc Natural

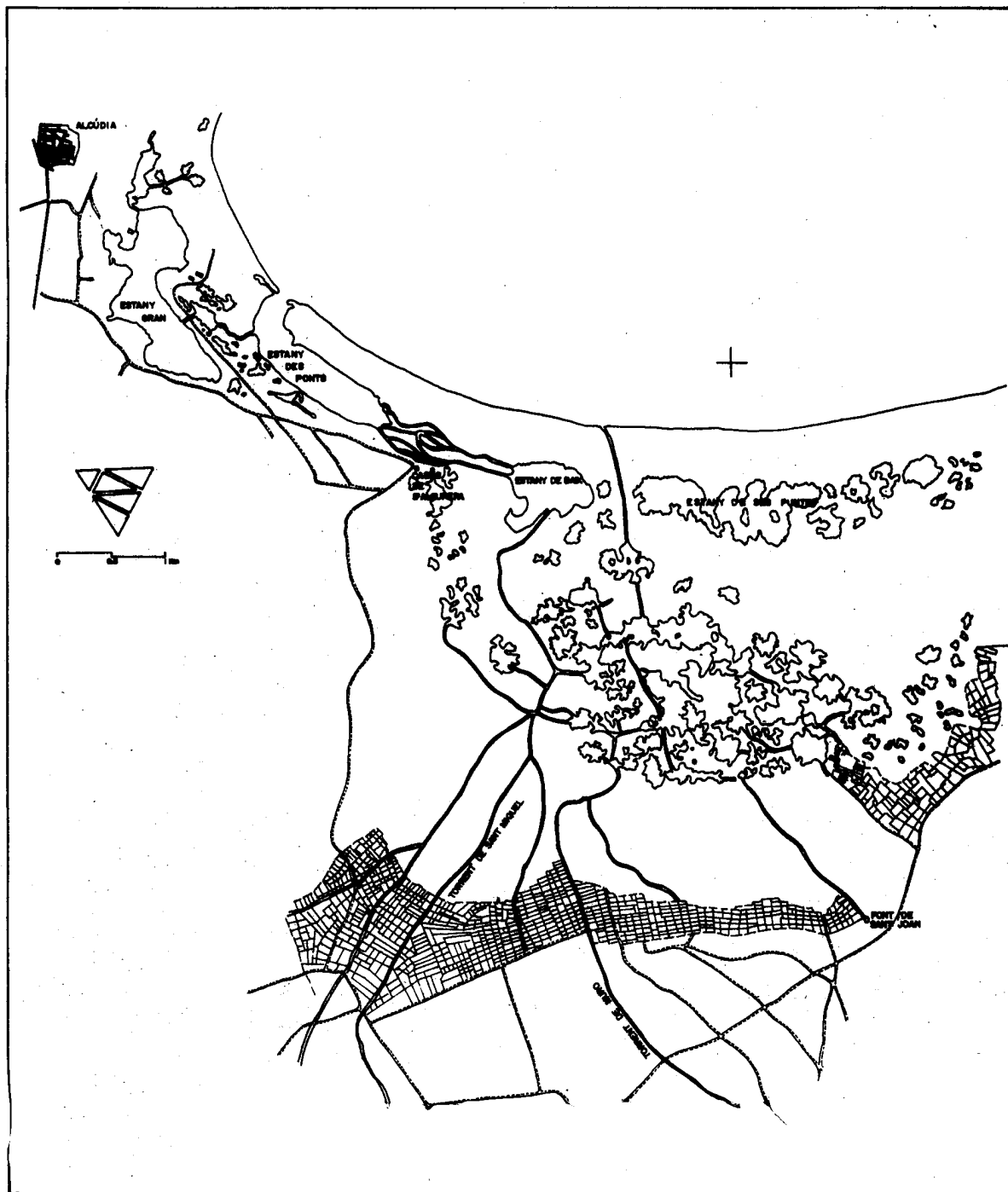
De moment, a la finca adquirida per la CA ja hi treballen un guarda i un total de 6 persones contractades per a funcions diverses, en particular, per a la recepció i el guiatge dels visitants.

Les realitzacions més immediates de l'Administració han estat la instal·lació d'un luxós observatori d'aus (gràcies a un donatiu de la nostra consòcia Pat Bishop en memòria del seu marit Eddie Watkinson, mort el març de 1980); la senyalització del perímetre de la finca com a Refugi de Caça (l'única de Mallorca, apart de la Trapa); l'adquisició d'una barca (en els 288 milions pagats per S'Albufera, els venedors no tengueren ni el detall de cedir una de les velles pasteres per solcar els canals); la inclusió de S'Albufera dins la llista de zones humides que Espanya se compromet a protegir, mitjançant el conveni internacional de Ramsar; i l'assignació de 16 milions de pts. per el dragat del Canal Gran, actualment obstruït per la proliferació de canyet (de passada, la seva reconversió en una extensió d'aigües lliures ha de suposar una certa compensació per la transformació irreversible soferta pels quatre grans estanys que primitivament existien a S'Albufera).

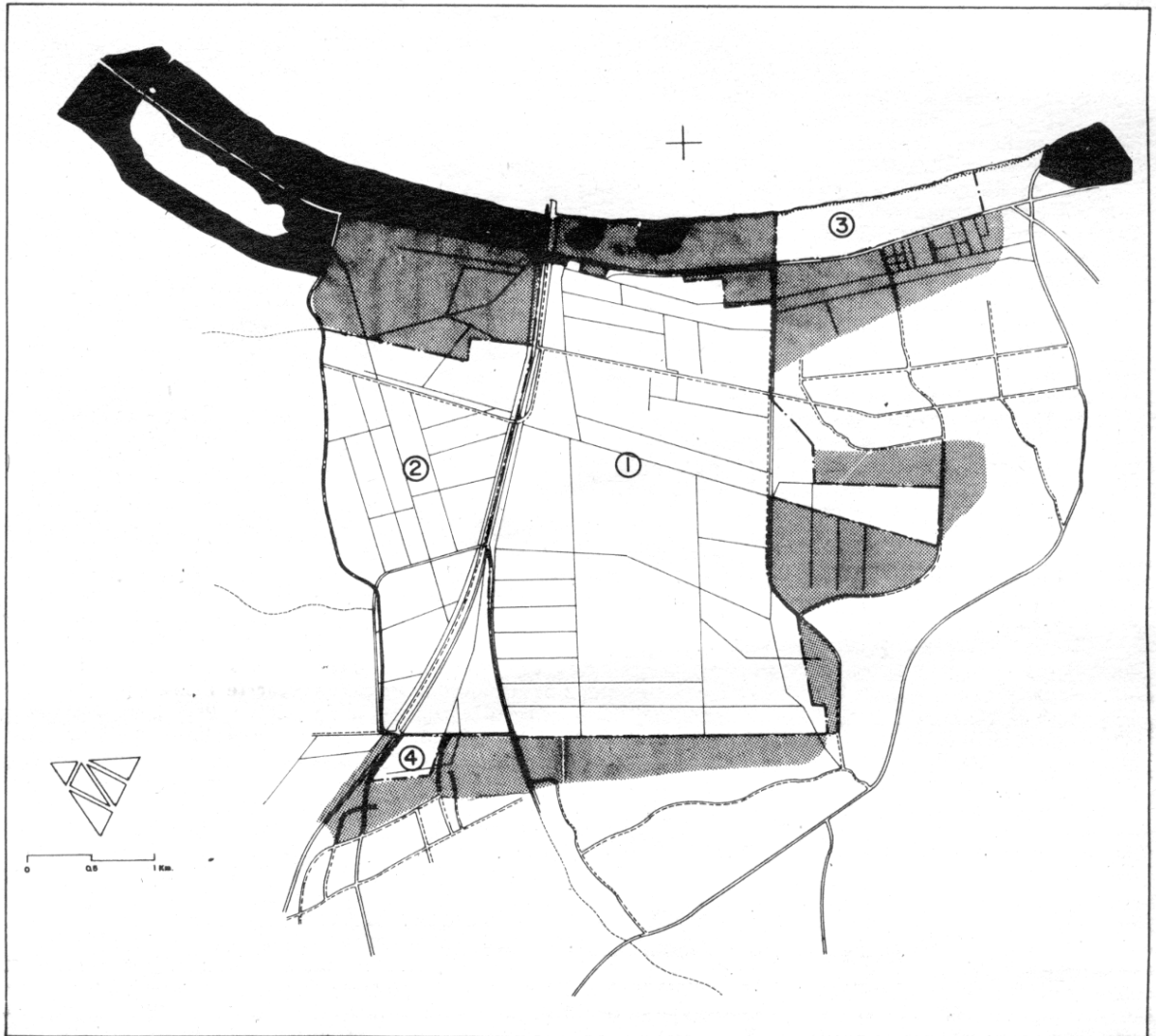
Aviat, en ser declarat el Parc Natural, s'haurà de constituir un Patronat, encarregat de marcar les directrius del que ha de ser la gestió diària del Parc, que correrà a càrrec del SECONA.

El conseller d'Agricultura, Joan Simarro, ja ha promès reiteradament que el GOB estarà representat dins aquest Patronat. Per descomptat, el nostre paper no serà el de *convidats de pedra*, i, dins de la nostra acreditada línia de col·laboració amb l'Administració, farem sentir la nostra veu discordant sempre que ens sembli necessari en benefici de S'Albufera. Com a avanç d'un tema que pot ser polèmic, diguem que a la peatonització de S'Albufera (tan justificada, o més, com la del recinte antic de Ciutat, per la qual el GOB també va lluitar) ens sembla un objectiu en absolut utòpic, tenint en compte que fins ara, pel fet de ser una finca privada, l'accés dels cotxes hi estava molt restringit, sense que això afectés a tots els que realment cercaven fer una sana passejada i contemplar aucells en el seu ambient natural (els que prefereixen una mena de zoo a l'aire lliure tenen, per descomptat, tot el dret del món a visitar S'Albufera, però cap ni un a esperar adequacions que els la facin practicable). No ens sembla encertat obrir les barreres a l'entrada indiscriminada de cotxes a un espai tan reduït (la trescada fins a Sa Roca, des del Pont dels Anglesos, dura apenes vint minuts) i tan fràgil, si més no, estèticament (resultaria paradoxal haver d'acceptar la construcció d'una aparcament a Sa Roca, i al contemplació d'una estesa de cotxes a un lloc com aquest, precisament en ares de la seva declaració com a espai públic protegit). Esperam sincerament que el seny prevalgui, per damunt de la voluntat de demostrar a tota costa que el Parc Natural de S'Albufera ha tengut una gran acceptació i que ha rebut milers i milers de visitants (cosa a la qual no hi tenim res que objectar, sempre —insistim— que siguin els visitants els que s'adaptin a S'Albufera, i no a l'inrevés).

Finalment, no cal dir que ens oposarem a tot intent de permetre qualsevol tipus de caça dins l'espai declarat Part Natural, així com a l'ús de tota classe de pesticides (ja siguin contra el canyet o productes destinats a combatre la invasió de crancs americans).

Estat de S'Albufera l'any 1859, segons el mapa aixecat per l'enginyer Antonio López amb vistes a un ambiciós projecte de transformació que havia d'iniciar-se poc després. Aquest valuós document ha estat *desenterrat* recentment pel geòleg Andreu Muntaner, en el marc dels treballs d'elaboració de *L'Estudio Ecológico de la albufera de Mallorca*, realitzat pel Departament de Geografia de la Universitat de Palma per encàrrec d'ICONA.

La situació actual de S'Albufera. Les porcions indicades amb els números 1, 2, 3 i 4 indiquen, respectivament, el terreny adquirit per la Comunitat Autònoma (832 Ha), el que pròximament comprarà ICONA (unes 400 Ha), el mont públic d'Es Comú, pertanyent al municipi de Muro (unes 80 Ha), i la petita finca propietat de GESA (30 Ha). En negre apareix el sòl urbanitzat fins ara; la trama de punts mostra les importants extensions de S'Albufera que segueixen amenaçades de destrucció, i que el futur Parc Natural hauria d'incloure a tota costa. *Gràfics: Pep Muñoz*